

MIQUEL CASTELLS: UN HOME A CÀRREC D'UN POBLE. TREBALL SOBRE EL PROCÉS D'UNIFICACIÓ DEL POBLE DE SANT ANDREU DE PALOMAR A LA CIUTAT DE BARCELONA

Laia Bordes Vázquez

Col·legi Sagrada Família de Sant Andreu de Palomar

Introducció:

Com en una història de ficció, tot va començar en l'armari de casa de la meua àvia. Allà hi vam trobar un bastó peculiar que em faria començar a investigar els meus orígens paterns. El meu rebesavi va ser l'últim alcalde del poble de Sant Andreu de Palomar, i a partir de llavors, també seria la columna vertebral que definiria el treball.

Aquest és un treball de recerca que pretén aclarir el procés poc documentat de la unificació de Sant Andreu de Palomar a la ciutat de Barcelona (1897), tenint com a protagonistes i elements principals: Miquel Castells Estrany, i la que podria haver estat la vara del municipi.

Hipòtesi i Objectius:

Com a objectius, em vaig plantejar conèixer el paper que hi va jugar meu rebesavi durant la unificació de Sant Andreu a Barcelona. Així com també resoldre si realment aquell bastó, portador d'un fi cordill, havia estat l'última vara del poble de Sant Andreu de Palomar.

Metodologia:

Per a fer aquest Treball de Recerca, he emprat, sobretot fons primàries degut principalment a la poca informació digitalitzada o escrita a paper sobre l'assumpte. Aquestes provenen de la Fundació Privada Casa Asil de Sant Andreu de Palomar, l'Arxiu de Notaris de Barcelona d'on vaig extreure la poca informació registrada de Miquel Castells Estrany i l'Arxiu Municipal de Sant Andreu de Palomar que em van facilitar la consulta de les actes de plens dels últims anys de l'alcaldia de Sant Andreu. Cal afegir que vaig consultar als arqueòlegs Lourdes Pinyol i Jordi Petit, integrants del CEII (Centre Estudis Ignasi Iglésias) i el testimoniatge indispensable de la meua àvia, Isabel Castells, així com de la seva germana Anna Castells.

Altres fons primàries les he extret de la Hemeroteca Digital de La Vanguardia, la Hemeroteca Digital de La Biblioteca Nacional de España, o bé l'Hemeroteca Digital de l'Arxiu històric de la ciutat de Barcelona, entre d'altres.

Primerament, i davant el primer impuls d'eufòria de començar quelcom nou, em vaig introduir en la part més teòrica del treball. En aquesta, em vaig dedicar a buscar informació sobre el procés d'unificació per poder comprovar així com havia esdevingut aquest fet històric. Per això vaig llegir les actes de 1896 i 1897 (és a dir, vaig recórrer tot l'any en què

el meu rebesavi havia estat president o alcalde de Sant Andreu). Seguidament, el procés va passar a una lectura de diversos llibres per a poder relacionar el què havia passat a Sant Andreu amb la situació política de Barcelona i d'Espanya. Tot seguit, em vaig endinsar en la legislació municipal (Ley Orgánica Municipal del 2 de Octubre de 1877) i judicial (Ley Orgánica del Poder Judicial de 1870 y la Ley Adicional de la Misma de 1882) degut a que Miquel Castells va ser alcalde i, posteriorment, jutge de Pau Suplent del Districte de Sant Andreu. I per fi va arribar el moment d'intentar crear una breu biografia de la vida de Miquel Castells. Finalment, em vaig centrar en l'anàlisi de l'origen i morfologia de la vara.

Resultats i Conclusions:

Miquel Castells Estrany va ser l'últim alcalde del poble de Sant Andreu de Palomar. Durant el seu any de govern no es va interessar especialment en l'annexió, potser perquè veia massa lluny la ciutat de Barcelona, o potser perquè no li va interessar, ja que de tothom era coneguda la ben entesa entre burgesos andreuencs i barcelonins. El no-intervencionisme directe dels alcaldes de Sant Andreu en l'última dècada del segle XIX, la pressió de la ciutat de Barcelona cap a l'Estat Espanyol i la necessitat urgent de diners del país, van fer que Sant Andreu, així com la resta de pobles implicats en el Pla Cerdà, perdessin la seva independència municipal el 21 d'abril de 1897.

El següent resultat, va ser que la vara no havia estat d'alcalde degut al material de què estan fets els cordills ornamentals. Aquests, per a que pertanyessin a un alcalde, haurien de ser de seda daurada i negra; en canvi, els de la vara de ca la meva àvia, són de seda negra i platejada. Tot i això no descarto la possibilitat de que aquesta vara fos la que hagués estat protagonista en el moment de l'annexió de Sant Andreu a Barcelona, degut a que segons el material dels cordills, hauria de pertànyer a un jutge, i no n'hi ha cap a la meva família.

La tercera conclusió a la que he arribat és que la història és tan desconeguda com necessària. Desconeguda perquè només coneixent quatre dates no comprens el motiu. Si sabéssim tant, com és que seguim repetint els mateixos errors? L'estudi de la Història esdevé necessari, al meu parer, perquè és l'única que ens pot respondre sobre l'origen de la nostra civilització. No podem deixar enrere qui som. No podem obligar-nos a tancar els ulls davant d'uns esdeveniments i d'unes idees que sense voler-ho ens han fet qui som.

Com a vies per a continuar l'estudi, jo proposaria investigar el personatge de Josep Cararach o bé la figura dels sometents (molt arrelats a la història de Sant Andreu) durant aquest moment tan important en el poble. Cararach perquè va estar molt present durant el moment d'unificació. Els sometents perquè, a finals del segle XIX, eren principalment burgesos que canviaven d'idea política sempre que els seus diners es veiessin compromesos.

Bibliografia:

Llibres relacionats amb la història de Sant Andreu: 8 fonts

Llibres relacionats amb la història de Barcelona: 2 fonts

Actes de Plens del Poble de Sant Andreu de Palomar: 2 fonts

Documents extrets de l'ARCA (Arxiu de Revistes de Catalunya Antiques): 5 fonts

Documents extrets l'Hemeroteca Digital de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona: 4 fonts

Documents extrets de l'Hemeroteca Digital de La Vanguardia: 3 fonts

Documents extrets del Trencadís (Fons Locals Digitalitzats. Xarxa de Biblioteques Municipals): 1 font

Documents extrets de l'Hemeroteca Biblioteca Nacional de España: 7 fonts

Document de la *Ley Orgánica del Poder Judicial de 1870* i la *Ley Adicional de la Misma de 1882*. Aquest document ha estat escanejat de la Biblioteca de la Facultat de Dret de Sevilla

Document extret de la pàgina web de l'Ajuntament de Barcelona: 2 fonts

Documents extrets de l'Arxiu Històric de Notaris de Barcelona: 5 fonts

Document de *Les Eleccions Legislatives i Municipals a Barcelona 1810-1986: Context polític i resultats electorals:*

<<https://www.fbofill.cat/publicacions/les-eleccions-legislatives-i-municipals-barcelona-1810-1986-context-politic-i-resultats>>

Pous M. Un projecte de Peixateria de l'arquitecte Domenèch i Estapà per a la Plaça Mercat de Sant Andreu [Document on es presenta el dia que Miquel Castells va arribar a l'alcaldia amb un fragment del seu discurs]: <<https://core.ac.uk/download/pdf/39136525.pdf>>

Document de *Cal Rei de l'Oli*. Patrimoni familiar.

Webgrafia relacionada amb la història d'Espanya: 24 fonts

Webgrafia relacionada amb la història de Sant Andreu: 12 fonts

Webgrafia relacionada amb la història de Catalunya: 2 fonts

Webgrafia relacionada amb la guerra de Cuba (no inclou els links de la història d'Espanya): 8 fonts

Webgrafia relacionada amb els sometents: 5 fonts

Webgrafia relacionada amb vares: 9 fonts

Webgrafia relacionada amb el Sistema Judicial finals segle XIX: 7 fonts

Webgrafia relacionada amb el Regeneracionisme: 2 fonts

Webgrafia relacionada amb mapes de Catalunya de finals del segle XIX-principis del XX: 3 fonts

Webgrafia relacionada amb els documents precisats amb anterioritat: 9 fonts